

KORXONALARNING BOZORDAGI FAOLLIGINI BAHOLASHDA ANSOFF MATRISASINI QO'LLASH: AFZALLIKLARI VA USTUNLIKLARI

Jumayeva Z.B

Osiyo Xalqaro Universiteti o'qituvchisi

Bobojonova M.J

Osiyo Xalqaro Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada korxonalarining bozordagi faolligini oshirishda Ansoff matrisasining qo'llanilishi yoritiladi. Ansoff matrisi yordamida korxonalar o'sish strategiyalarini belgilashda foydalanadigan to'rt asosiy yo'nalish – bozorni chuqurlashtirish, bozorni kengaytirish, mahsulotni rivojlantirish va diversifikatsiya qilish tahlil qilingan. Maqola doirasida ushbu strategiyalarning afzalliklari va ustunliklari, shuningdek, bozor tahlilining asosiy muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari haqida fikr yuritiladi. Mahalliy va xorijiy adabiyotlar sharhi asosida matrisaning nazariy va amaliy ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ansoff matrisasi, bozor tahlili, o'sish strategiyalari, mahsulot diversifikatsiyasi, strategik rejalashtirish, korxonalarining faolligi, bozorni chuqurlashtirish, mahsulotni rivojlantirish, raqobatbardoshlik

Bozorda faoliyat yuritayotgan korxonalar o'z strategiyalarini samarali rejalashtirish uchun turli xil tahlil usullaridan foydalanadi. Ular orasida Ansoff matrisi muhim ahamiyatga ega bo'lib, korxonalarining o'sish strategiyalarini aniqlashda keng qo'llaniladi. Ansoff matrisi yangi mahsulotlar va bozorlar bilan ishlash imkoniyatlarini baholash, strategik qarorlar qabul qilish va korxonaning raqobatbardoshligini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu maqolada Ansoff matrisasining afzalliklari va ustunliklari tahlil qilinib, ularning korxonalar uchun qanday ahamiyatga ega ekanligi yoritiladi.

Ansoff matrisi korxonalar uchun bozordagi faollikni oshirish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, mahalliy va xorijiy adabiyotlar ushbu tahlil vositasining turli tomonlarini yoritib, uning amaliy ahamiyatini tasdiqlaydi. Adabiyotlar sharhi matrisaning nazariy va amaliy jihatlarini to'liq ochib beradi va korxonalarga samarali strategiyalar ishlab chiqishda yordam beradi. Ansoff, I. (1965). Corporate Strategy. Ushbu asarda Ansoff o'zining matrisasini keltirib chiqargan va uni korxonalarining strategik qarorlarini tahlil qilish vositasi sifatida taklif qilgan. Kitob strategik menejment va o'sish yo'nalishlarini aniqlash bo'yicha fundamental manba hisoblanadi. Kotler, P., Armstrong, G. (2016). Principles of Marketing. Bu asar marketing strategiyalari, jumladan, Ansoff matrisi kabi tahlil vositalarining amaliy

qo'llanishini yoritadi. Chaffey, D. (2020). Digital Marketing. Muallif Ansoff matrisasining raqamli marketingda qanday tatbiq etilishi haqida tushuncha beradi. McKinsey & Company (2021). Growth Strategy Reports. McKinsey tomonidan e'lon qilingan hisobotlar Ansoff matrisi asosida o'sish strategiyalarini tahlil qiladi. Akbarov, I. (2020). O'zbekiston korxonalarida strategik menejment. Ushbu mahalliy tadqiqotda Ansoff matrisi va uning o'zbek korxonalarida qo'llanilishi tahlil qilingan. Forbes (2022). Strategic Growth Analysis. Forbes maqolalarida Ansoff matrisasi yordamida global korporatsiyalarning o'sish strategiyalari tahlil qilingan.

Korxonalar bozordagi faolligini baholashda bir qator muammolarga duch kelishi mumkin. Ma'lumotlarning yetishmasligi. Bozor tahlili uchun yetarli ma'lumotlar mavjud bo'lmasa, qaror qabul qilish qiyinlashadi. Raqobat muhitining murakkabligi. Raqobatchilarning strategiyalari va bozor sharoitlari tez o'zgarib turadi. Bozor segmentatsiyasi muammolari. Mijozlar ehtiyojlarini to'g'ri aniqlash va ularni to'g'ri segmentlash qiyin bo'lishi mumkin. Risklarni noto'g'ri baholash. Bozor imkoniyatlari bilan bog'liq risklarni noto'g'ri baholash natijasida zarar ko'rish xavfi. Texnologik o'zgarishlarga moslashish. Yangi texnologiyalarning tez rivojlanishi tufayli raqobatbardoshlikni saqlab qolish uchun moslashuv zarur. Ichki resurslarning cheklanganligi. Bozor talablariga javob berish uchun yetarli moliyaviy va inson resurslarining mavjud emasligi.

Ansoff matrisi korxonalar uchun bozordagi faollikni oshirish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, bozordagi faollikni baholash jarayonida turli muammolar yuzaga keladi. Ushbu muammolarni samarali hal qilish orqali korxonalar o'z raqobatbardoshligini oshirishi va bozor imkoniyatlaridan maksimal foyda olishi mumkin.

Ansoff matrisi to'rt asosiy strategik yo'nalishni o'z ichiga oladi:

1. Bozorni chuqurlashtirish – mavjud mahsulotlarni mavjud bozorlar doirasida kengroq tarqatish strategiyasi.
2. Bozorni kengaytirish – mavjud mahsulotlarni yangi bozorlar uchun taklif qilish.
3. Mahsulotni diversifikatsiya qilish – yangi mahsulotlarni yangi bozorlar uchun ishlab chiqish.
4. Mahsulotni rivojlantirish – yangi mahsulotlarni mavjud bozorlar uchun taklif qilish.

Quyidagi jadvalda Ansoff matrisasining afzalliklari va ustunliklari ko'rsatilgan:

Ansoff matrisasining afzalliklari va ustunliklari

Strategik yo'nalish	Afzalliklari	Ustunliklari
Bozorni chuqurlashtirish	Mavjud mijozlar bazasi bilan ishlash oson.	Xavf darajasi past, resurslar minimal o'zgaradi.

Bozorni kengaytirish	Yangi mijozlar va bozor segmentlariga kirish imkoniyati.	Korxonaning geografik qamrovini kengaytiradi.
Mahsulotni rivojlantirish	Innovatsiyalarni rivojlantirishga yordam beradi.	Mavjud bozor tajribasidan foydalanish mumkin.
Diversifikatsiya	Yangi daromad manbalarini yaratish.	Raqobatda yuqori o'rin egallash imkoniyatini beradi.

Ansoff matrisi korxonalar uchun bozordagi faollikni oshirish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu tahlil vositasi yordamida korxonalar bozor talablarini tushunib, resurslarni samarali boshqarishi va raqobatbardoshligini oshirishi mumkin. Ansoff matrisasini qo'llash orqali korxonalar yangi imkoniyatlarni aniqlash va risklarni boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ansoff matrisi korxonalar uchun strategik qarorlar qabul qilishda samarali vosita bo'lib, uning to'rt asosiy yo'nalishi korxonaga o'sish strategiyasini aniqlash imkonini beradi. Bozorni chuqurlashtirish, mahsulotni rivojlantirish, bozorni kengaytirish va diversifikatsiya qilish kabi strategiyalar korxonaning raqobatbardoshligini oshiradi va bozor talablariga moslashuvini yaxshilaydi. Shuningdek, Ansoff matrisi risklarni boshqarishda va resurslarni samarali taqsimlashda muhim ahamiyatga ega. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mazkur vosita mahalliy va xalqaro miqyosda keng qo'llanilib, korxonalarni muvaffaqiyatga yetaklashda muhim rol o'ynaydi. Korxonalar ushbu matrisadan foydalanish orqali o'z bozor strategiyalarini mukammallashtirib, uzoq muddatli barqarorlikka erishishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bostonovna D. Z. CONCEPTUAL BASIS OF IMPROVEMENT OF BANK AUDIT IN COMMERCIAL BANKS //IMRAS. – 2023. – T. 6. – №. 6. – C. 118-124.
2. Jumayeva Z. ROLE OF THE STATE IN REGULATING THE ECONOMY //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 1. – C. 511-516.
3. Bostonovna D. Z. WAYS OF USING REENGINEERING IN ENTERPRISES //International Journal of Education, Social Science & Humanities. Finland Academic Research Science Publishers. – 2023. – T. 11. – №. 7. – C. 430-435.
4. Bostonovna D. Z. USE OF FOREIGN EXPERIENCE IN IMPROVING THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF COMMERCIAL BANKS //International Journal of Education, Social Science & Humanities. Finland Academic Research Science Publishers. – 2023. – T. 11. – №. 9. – C. 607-613.
5. Zamira J. ENSURING ECONOMIC SECURITY IN THE BANKING SECTOR //Gospodarka i Innowacje. – 2024. – T. 47. – C. 343-348.
6. Jumayeva Z. MOLIVAVIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING

USTUVOR YO 'NALISHLARI //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 512-518.

7. Jumayeva Z. IQTISODIYOT RIVOJIDA INNOVATSIYANING AHAMIYATI //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 504-511.

8. Jumayeva Z. THEORY OF MARKET EQUILIBRIUM, SUPPLY AND DEMAND //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 740-743.

9. Jumayeva Z. THEORY OF SUPPLY AND DEMAND AND ITS MARKET RELATIONSHIP EFFECT //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 2. – C. 426-432.

10. Jumayeva Z. WAYS AND METHODS OF DEVELOPING SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN OUR COUNTRY //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 2. – C. 433-440.

11. Abidovna, A. S. (2024). COMMUNICATION PROCESS MANAGEMENT AS A TOOL TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF MODERN ORGANIZATIONS. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 211-217.

12. Abidovna, A. S. (2023). Special directions of tourism development in Bukhara region: problems and solutions. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 21, 51-55.

13. Supiyevna, B. M. (2024). O'ZBEKISTONDAGI XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINI ISH BILAN BAND ETISH YO'LLARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 78-84.

14. Supiyevna, B. M. (2024). TIZIMIDA BANK FINANCIAL SERVICE NUMBER: DEVELOPMENT AND OLD TURGAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 379-385.

15. Bazarova, M. S. (2022). FACTORS THAT ENSURE THE SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF A SYSTEM OF KEY PERFORMANCE INDICATORS IN THE.

16. Xudoynazarovich, S. A. (2024). KADRLAR BOSHQARUVI XUSUSIY OTMLARDA: XUSUSIYATLARI, YONDASHUVLARI VA MUAMMOLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 54, 70-77.

17. Shadiyev, A. (2024). PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM IN ENTERPRISES AND ORGANIZATIONS. *Modern Science and Research*, 3(8), 10-18.

18. Alisher, S. (2024). ACTUAL PROBLEMS OF DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 366-372.

19. Ikromov, E. (2024). THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE ORGANIZATION AND CAPACITY BUILDING OF EXECUTIVE EMPLOYEE LABOR IN PUBLIC ADMINISTRATION BODIES. *Modern Science and Research*, 3(1), 939-946.

20. Hakimovich, T. M. (2024). ZAMONAVIY BOSHQARUV VA RAQAMLASHTIRISH.
21. Khalilov, B. B. (2024). MANAGERIAL ACCOUNTING-THE LANGUAGE OF BUSINESS MANAGEMENT. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 249-255.
22. Bahodirovich, K. B. (2024). FINANCIAL LEVERAGE RATIOS AND ANALYSIS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 418-426.
23. To'rayevna, S. N. (2023). YANGI IQTISODIYOTDA RAQAMLI MEHNAT.
24. Sodiqova, N. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION SIYOSAT VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
25. Tohir o'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSION SIYOSAT. ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 45-53.
26. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). RAQOBAT TUSHUNCHASI, UNING TURLARI VA USULLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 459-463.
27. Akbarovna, N. N. (2024). Oliy Ta'lim Muassasalarining Innovatsion Faoliyat Natijalarini Tijoratlashtirish Muammolari Va Ularni Hal Etish Yo 'llari. *Miasto Przyszłości*, 54, 857-866.
28. Akbarovna, N. N. (2023). MULKCHILIK MUNOSABATLARINING JAMIYATDAGI TUTGAN O'RNI.
29. Naimova, N. (2024). THE COUNTRY'S ECONOMIC POTENTIAL IN DIGITAL ECONOMY AND E-COMMERCE DEVELOPMENT. *Modern Science and Research*, 3(2), 234-239.
30. Akbarovna, N. N. (2023). BULUTLI HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIYOTDA TURGAN ORNI. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 517-520.
31. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). RAQOBAT TUSHUNCHASI, UNING TURLARI VA USULLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 459-463.
32. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). TASHKILOTNING INNOVATSION FAOLIYATI SAMARALIGINI BAHOLASH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 286-294.
33. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY FOR ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 191-195.

34. Mahmudovna, Q. G. (2024). RAQOBAT STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHDA RAQOBATNI BAHOLASH USULLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI. *Gospodarka i Innowacje*, 48, 715-720.
35. Otkirovich, N. S. (2024). Yashil Iqtisodiyotda Raqamli Transformatsiya. *Miasto Przyszłości*, 54, 1356-1364.
36. qizi Bobojonova, M. J. (2023). AGROTURIZMNING IQTISODIYOTDA O 'RNI, SALOHIIYATI VA INFRATUZILMASINI YAXSHILASH. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(8), 48-52.
37. Djurayeva, M. S. (2024). ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF A MODERN ENTERPRISE. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(12), 222-227.
38. Sadilloeyvna, D. M. (2024). ROLE OF COMMERCIAL BANKS IN THE DEVELOPMENT OF THE MODERN ECONOMIC SYSTEM. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 241-248.
39. Sadullayevna, D. M. (2024). BASICS OF DIGITAL MARKETING. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 160-166.
40. кизи Рахмонкулова, Н. О. (2023). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИНГ ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. "Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал, 6(14).
41. Nafisa, R. (2024). Formation of a Strategy for Sustainable Development of the National Economy. *Miasto Przyszłości*, 54, 764-771.
42. Rakhmonkulova, N. (2024). Prospects for the Development of the Economy of Uzbekistan. *JOURNAL OF INTELLECTUAL PRPERTY AND HUMAN RIGHTS*, 3(10), 37-44.
43. Lolaxon, R. (2024). THE ROLE OF MARKETING STRATEGIES IN TOURISM POTENTIAL OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 230-240.
44. Lolakhon, R. (2024). APPLICATION OF THE 4P CONCEPT IN TOURISM. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 138-145.
45. Turayevich, I. A. (2024). Milliy Iqtisodiyotga Xorijiy Investitsiyalarni Jalb Qilishda Soliqlarning O 'Rni. *Gospodarka i Innowacje*, 53, 205-213.
46. Aziz, I. (2023). O'zbekistonda xorijiy investitsiyani jalb qilishni soliqlar vositasida rag'batlantirish yo'llari. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(5), 191-196.
47. Ibragimov, A. T. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIIYANI JALB QILISHNI SOLIQLAR VOSITASIDA RAG 'BATLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 116-122.

48. Turayevich, I. A. (2024). Iqtisodiyotga Investitsiyalarni Jalb Qilish Va Boshqarishning O 'Ziga Xos Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 53, 1231-1237.
49. Azimov, B., Toshev, F., & Raximova, D. TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA.
50. TEMPUS, I. (2016). Towards the ModernisATion of Higher Education InstitutionS in Uzbekistan (MATcHES). *TEMPUS*, 4, 2007-2013.
51. Azimov, B. F., & Gulomov, O. H. (2017). Organizational structures of innovation support services: inter-organizational cooperation associations. *Инновационное развитие*, (6), 35-37.
52. Akhmedov, Y., Asadov, S., & Azimov, B. (2022, December). Two-sided estimation of linear approximation error second-order hypersurfaces. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 2388, No. 1, p. 012124

